

КРИМСЬКА МЕДИЦИНА: СПОДІВАННЯ БЕЗ НАДІЇ

→ 3

БИТВА ЗА КРИМ: НЕЗРУЧНА ІСТОРІЯ

→ 5

КРИМСЬКА СВІТЛИЦЯ

ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНА УКРАЇНСЬКА ГАЗЕТА

№ 3
20.01.2017

www.svitlytsia.in.ua

ШАНОВНІ ПЕРЕДПЛАТНИКИ!

Минулого року під час нашої передплатної кампанії силами активістів була оформлена передплата для державних службовців, дипломатичних установ, народних депутатів та громадських організацій. Тож хочемо повідомити всім, хто тримає «Кримську світлицю» в руках вперше, що робота нашого часопису спрямована, насамперед, на актуалізацію в інформаційному полі теми Криму як природної складової України, формування інформаційної бази для українського державотворення в Криму, висвітлення зв'язків Україна – Крим через культурні, соціальні, історичні, спортивні та інші паралелі. Читайте та передплачуйте газету «Кримська світлиця», зробіть свій внесок у деокупацію Криму!

ФОТО: ТЕТЯНА МОСКАЛЕНКО

Політика, як відомо, є мистецтвом компромісів. Нагромадження компромісів згодом утворюють гордієві вузли невіршених проблем, що ввергає в вири катаклізмів людської маси, це розтягується на покоління та віки... Історія – це драма. Але в ній досить часто можна розгледіти й гримаси фарсу. Такий фарс і можна було спостерігати 18 січня в Сімферополі.

ІГОР СВІТЛИЧАНИН

Трохи збоку від головної магістралі міста, де нечутний уже гамір поближнього ринку, на перетині двох тихих вуличок є невеличкий сквер. Посеред скверу встановлено пам'ятник Богдану Хмельницькому. В руці мертвий гетьман тримає мертвий аркуш, золотом сяють з нього літери: «С Россией навеки». Варто нагадати, що пам'ятник той було встановлено 1954 року, і він, таким чином, є конкретним кам'яним увічненням, що підсилює й унаочнює ті державні папери найвищого рівня, згідно з якими Крим не тільки геополітично, а й адміністративно було визнано відтоді невід'ємною частиною України. Тому по-особливому абсурдно сприймається та подія, що мала місце біля пам'ятника.

У цей день в окупованому Криму гостили ватажки терористичних формувань ДНР та ЛНР, яких «на офіційному» рів-

РЕЗОНАНС

КВАЗІСВЯТА У КВАЗІДЕРЖАВАХ

ні приймали в такій же квазідержаві. Святкували ж вони тут 363-тю річницю того, чого не було 363 роки тому в українському Переяславі. А їм і байдуже: є ж мертвий гетьман з мертвими словами в мертвій руці. У рамках таких заходів і творяться індивідуальні історії, де квазідержави відзначають квазіподії.

І що з того, що навіть слова «Россия» за життя Богдана не

було? Що з того, що тексту Переяславської угоди не існує, і не відомо, чи був цей документ узагалі? Але є 363-річна історія поневірянь української нації і боротьби за самозбереження. Навряд чи можна у цьому злочині звинувачувати Богдана. Тимчасовий військовий союз із Москвою (такі союзи в ті часи держави й володарі підписували і розривали ледь не щороку)

після того далекого 1654 року завів у химерну пастку, в якій усіма силами утримує досі Україну Москва.

А 20 січня 2017 року «голова Криму» вітав кримчан зі святом, яке тепер є одним із головних серед урочистих днів у невизнаній республіці. Воно теж пов'язано з химерним компромісом та маніпуляцією навколо 20 січня 1991 року.

«НАШ КРИМ: НЕРОСІЙСЬКІ ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОГО ПІВОСТРОВА»

ПРЕЗЕНТАЦІЯ

20 січня в Києві відбулась презентація публіцистичної збірки «Наш Крим: неросійські історії українського півострова», присвячена Дню Автономної Республіки Крим.

Як зазначили автори книги, вони свідомо обрали 20 січня, День Автономної Республіки Крим, днем презентації своєї праці. Адже вкотре хотіли нагадати про легітимний кримський референдум 1991 року, коли кримчани проголосували за відновлення автономного статусу півострова у складі тоді ще Української РСР.

На думку науковців, сьогодні є вкрай важливим нагадати про український статус кримської автономії, а також звернути увагу на спроби Росії маніпулювати історією півострова задля досягнення політичної мети – виправдання анексії Криму.

Володимир В'ятрович, голова Українського інституту національної пам'яті, наголосив на тому, що російська інформаційна кампанія, яка призвела до анексії Криму, тривала десятки років, і вона виявилась достатньо успішною, зокрема, через відсутність будь-якої інформаційної кампанії з українського боку. На його думку, Крим був абсолютно відгороджений від українського інформаційного поля, від української історії. «На жаль, кримська історія залишалася не інтегрованою в загальноукраїнський історичний наратив. За 25 років незалежності в Україні не вийшло жодної істо-

рії Криму. І те, що ми робимо зараз, – це спроба наздогнати ці упущення, це спроба протистояти цій (російській – ред.) інформаційній кампанії. Попри те, що ми втратили багато часу, ми переконані в успішності цих наших спроб, оскільки ті аргументи та факти, якими ми володіємо, абсолютно заперечують головні тези російської пропаганди про відвічно російський Крим», – сказав керівник УІНП.

Як зазначив упорядник збірки історик Сергій Громенко, всі матеріали, що зібрані під однією обкладинкою, вже колись були надруковані в ЗМІ та користувалися популярністю. «Це не є підручник з історії Криму, він стосується лише окремих найважливіших, найяскравіших питань, про які ми або мало знаємо, або тих питань, які були найбільше перекручені від XV століття до 1991 року», – наголосив Сергій Громенко. Своєю чергою, історик Гульнара Бекірова, чиї матеріали також увійшли до збірки, зауважила, що ця книга може стати гарним помічником для вчителів історії, оскільки у новій шкільній програмі збільшується присутність кримської історії.

Завершуючи прес-конференцію, автори книги зазначили, що вони і далі продовжуватимуть роботу над відродженням правдивої історії Криму.

«Ми мусимо протиставляти російській пропаганді не свою пропаганду, а, власне, історичні знання, історичну пам'ять, факти з історії Криму, з історії українського Криму, з історії кримськотатарського Криму. Тому що, коли ми не будемо цього робити, тоді буде дуже легко оперувати тими міфами про російський Крим, завдяки яким анексія 2014 року стала можливою», – сказав історик Богдан Короленько, один з авторів книги.

Всім, для кого історична правда про Кримський півострів є важливою та цікавою, можна безкоштовно ознайомитися з книгою «Наш Крим: неросійські історії українського півострова», завантаживши її з сайту Українського інституту національної пам'яті.

«Закликаємо ознайомитися з цією книжкою, поширювати її. Ми переконані, що поширення інформації про неросійську історію українського півострова є надзвичайно важливим, зокрема, з точки зору повернення Криму до суверенної української території», – констатував кримський історик, упорядник книги Сергій Громенко.

ІА «ГОЛОС КРИМУ»

ПРОЕКТ

У ЛЬВОВІ СТАРТУВАЛА ДРУГА ХВИЛЯ ДОПОМОГИ ВПО У ЗАПОЧАТКУВАННІ ВЛАСНОЇ СПРАВИ

Незважаючи на ново-річно-різдвяний період, у Львові завершився відбір учасників проекту «Інтеграційна та стабілізаційна підтримка населення, яке постраждало внаслідок конфлікту в Україні». Відтак у межах другої хвилі проекту організатори отримали понад 400 заявок на участь, з яких комісія обрала 240 потенційних учасників, зокрема, й з Автономної Республіки Крим.

ІГОР ГАЛУЩАК, ЛЬВІВ

Як повідомили у «Клубі ділових людей» (КДЛ), мета програми, яку вже вдруге започатковують КДЛ та Міжнародна організація з міграції (МОМ), – допомогти внутрішньо переміщеним особам та місцевому населенню набутти актуальні професії, отримати навички щодо організації власних проектів та поради для розширення вже існуючого

бізнесу. Нагадаємо, що фінансову підтримку для реалізації проекту надає Уряд Об'єднаного Королівства Великої Британії та Північної Ірландії, що діє у партнерстві з Міністерством міжнародного розвитку (DFID). Отож під час другої хвилі проекту ініціатори отримали понад 400 заявок на участь, з яких комісія МОМ відібрала 240. Нині сформовано 8 груп (по 30 учасників у кожній) для ін-

тенсивного навчання у трьох напрямках: «Профориєнтація», «Самозайнятість» та «Мікропідприємництво». Загалом визначені претенденти повинні пройти кілька етапів: дводенне бізнес-навчання з організації та розвитку власної справи (всі групи проходять міні-бізнес-курс з 11 до 31 січня), консультативний супровід бізнес-експертів для створення бізнес-плану, конкурс цих планів та розподілення грантових коштів до 55 000 гривень для кожного проекту. А визначення бенефіціарів відбувається у лютому цього року.

«Відповідно до умов проекту, 65% учасників – це внутрішньо переміщені особи, решта – місцеві мешканці з переважною для учасників АТО та етнічних меншин, – зазначає керівник проекту Христина Коваль. – Наша основна мета – допомогти відбутися у власній справі тим людям, котрі в силу зовнішніх обставин мають найменше можливостей та які, втім, є найбільш перспективними, цілеспрямованими та з багажем ідей для розвитку економіки країни».

НАША ОСНОВНА МЕТА – ДОПОМОГТИ ВІДБУТИСЯ У ВЛАСНІЙ СПРАВІ ТИМ ЛЮДЯМ, КОТРИ В СИЛУ ЗОВНІШНІХ ОБСТАВИН МАЮТЬ НАЙМЕНШЕ МОЖЛИВОСТЕЙ ТА ЯКІ, ВТІМ, Є НАЙБІЛЬШ ПЕРСПЕКТИВНИМИ, ЦІЛЕСПРЯМОВАНИМИ ТА З БАГАЖЕМ ІДЕЙ ДЛЯ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ КРАЇНИ

КРИМСЬКА МЕДИЦИНА: СПОДІВАННЯ БЕЗ НАДІЇ. ЧАСТИНА 3 ЗАБОРОНА НА ПОЛЕГШЕННЯ СТРАЖДАНЬ

СПРАВИ МЕДИЧНІ

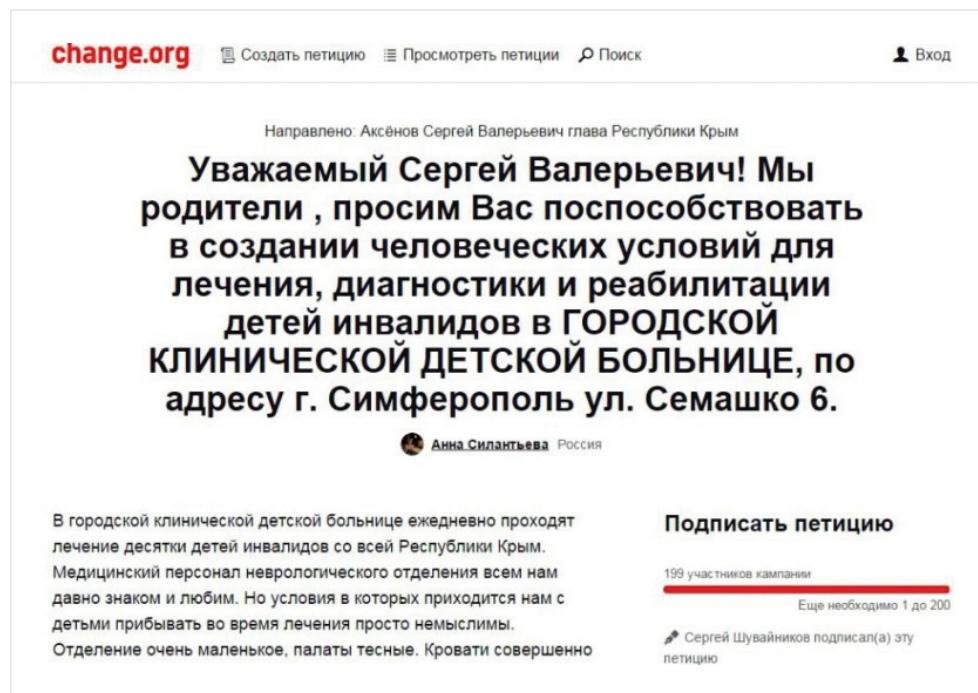
25 березня 2014 року, за тиждень після підписання «угоди про приєднання Криму до РФ» між Кремлем і ватажками кримських сепаратистів, головний лікар Кримського республіканського наркологічного диспансеру Володимир Строевський звинуватив Україну в «політизації» питання постачання до півострова препаратів антиретровірусної терапії для ВІЛ-інфікованих.

СЕРГІЙ КОНАШЕВИЧ

«Замість того, щоб нормально доправляти з Києва ліки, вони роблять вигляд, що їм перешкоджають робити це», – заявив він. Пацієнтів АРВ на ту мить у Криму нарахували майже три з половиною тисячі. Наступного дня голова Федеральної служби РФ з контролю за обігом наркотиків (ФСКН) Віктор Іванов заявив, що середній рівень споживання наркотиків у Криму майже вдвічі перевищує загальноросійський показник; ці ж дані у ФСКН оприлюднили і в середині травня. Причиною було названо не лише високий рівень безробіття, а й використання в українській практиці метадону для лікування наркозалежності. Обіг цього препарату в Криму голова ФСКН пообіцяв припинити, оскільки він є забороненим у Росії. За деякий час севастопольські

учасники метадонової програми пікетували будівлю міської адміністрації, вже підконтрольної окупантам; при цьому вони висловили бажання переїхати на постійне місце проживання на материкову Україну, навіть попри відсутність там рідних і знайомих.

У жовтні 2015 року прем'єр-міністр Росії Дмитро Медведев звернув увагу міністерства охорони здоров'я на велику кількість ВІЛ-інфікованих серед не тільки мешканців Криму, а й біженців з територій, окупованих російсько-терористичними військами. При цьому він заявив, що в Україні проблема ВІЛ-інфікування стоїть гостріше на порядку денному, ніж у Росії, а «на нових російських територіях» – в АР Крим і Севастополі – до анексії проблема ВІЛ-інфікованих «не вирішувалася на належному рівні». «Там з медициною було так, як на всій території України, і кількість людей, які є інфікованими, суттєво більша у відсотковому співвідношенні, ніж на решті території нашої країни», – зазначив Медведев. Утім, помаху руки російського прем'єра виявилось недостатньо. 1 грудня 2015 року завідувач епідеміологічного відділення та організаційно-медичної праці кримського центру профілактики й боротьби зі СНІДом Єлизавета Ларичева повідомила, що з початку року на півострові почастишали випадки виявлення ВІЛ-інфікованих, що заразилися статевим шляхом, причому це

Петиція до «голови» Криму Аксьонова

Черга у дитячій поліклініці. Керч, квітень 2016 р.

ВІКТОР ІВАНОВ ЗАЯВИВ, ЩО СЕРЕДНІЙ РІВЕНЬ СПОЖИВАННЯ НАРКОТИКІВ У КРИМУ МАЙЖЕ ВДВІЧІ ПЕРЕВИЩУЄ ЗАГАЛЬНОРОСІЙСЬКИЙ ПОКАЗНИК; ЦІ Ж ДАНІ У ФСКН ОПРИЛЮДНИЛИ І В СЕРЕДИНІ ТРАВНЯ. ПРИЧИНОЮ БУЛО НАЗВАНО НЕ ЛИШЕ ВИСОКИЙ РІВЕНЬ БЕЗРОБІТТЯ, А Й ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНСЬКІЙ ПРАКТИЦІ МЕТАДОНУ ДЛЯ ЛІКУВАННЯ НАРКОЗАЛЕЖНОСТІ. ОБІГ ЦЬОГО ПРЕПАРАТУ В КРИМУ ГОЛОВА ФСКН ПООБІЦЯВ ПРИПИНІТИ, ОСКІЛЬКИ ВІН Є ЗАБОРОНЕНИМ У РОСІЇ

переважно люди віком від 30 до 40 років.

1 грудня 2016 року головний санітарний лікар Криму Наталя Пеньковська назвала цифру в майже 24,5 тисячі ВІЛ-інфікованих на півострові. Експерт відділу епідемічного нагляду «міжрегіонального управління Росспоживнагляду по Республіці Крим і Севастополь» Наталя Беркович зазначила, що в Криму за 10

місяців 2016 року було зареєстровано на 5,3% більше ВІЛ-інфікованих, ніж в аналогічний період 2015 року. При цьому було зазначено, що показник враженості перевищує середньоросійський у 2,1 раза. Того ж дня головний лікар кримського центру профілактики й боротьби зі СНІДом Олександр Немікін заявив журналістам, що стабілізувати поширення ВІЛ-інфекції на

півострові поки що не вдається, при цьому зазначивши, що кількість інфікованих у Криму щороку збільшується на 10-12%.

У травні 2014 року в ФСКН РФ назвали «розсадниками ВІЛ і гепатиту» українські пункти видачі метадону, а саме лікування цим препаратом – «нелюдським експериментом над власними співгромадянами, який Захід нав'язав низці країн колишнього СРСР». При цьому, оголошуючи одномоментне припинення метадонової програми, російські чиновники, всупереч думці фахівців, виявили цілковите нехтування ризиками, що виникли для хворих. У червні помічниця міністра охорони здоров'я РФ Тетяна Клименко заявила, що лікування наркозалежних кримчан метадон «довело свою неспроможність».

25 червня 2014 року голова ФСКН РФ Віктор Іванов висловив бажання зробити Крим «своєрідною вітриною взірцевої антинаркотичної політики Росії». При цьому українську метадонову програму він назвав «гранично конкретною політикою, прямою протилежною російській». За його словами, ця програма просто замінює наркоманію, при цьому держава «виступає офіційним наркодилером». Після подібних заяв у кримських ЗМІ почали масово поширювати-

ся новини про затримання на кримсько-українському «кордоні» «наркокур'єрів» з метадоном у тих чи інших дозах. 23 липня 2014 року Віктор Іванов нарахував у Криму 100-150 тисяч наркозалежних осіб, заявивши, що зростанню їхньої кількості сприяла «політика колишньої влади республіки».

В липні 2014 року голова ФСКН Віктор Іванов спростував у Раді Європи скаргу керівника антинаркотичної служби України Володимира Тимошенка на порушення прав наркозалежних кримчан, зокрема тих, хто проходив метадонову терапію, і запевнив, що Росія «як один із найвпливовіших членів Ради Європи» не дозволить Україні «спекулювати» на цій темі. При цьому він висунув тезу про те, що метадон у дозуваннях, близьких до смертельних, видавався навіть вагітним жінкам. До речі, кримські співробітники російської ФСКН отримали усні подяки за те, що в Криму не відбулися очікувані протестні акції пацієнтів і прибічників заміної терапії.

В січні 2015 року пресекретар Мінздрав'я РФ Олег Салагай повідомив журналістам, що в Криму зменшується смертність серед колишніх пацієнтів заміної терапії. Про це він заявив, коментуючи заяву спеціального посланця ООН з ВІЛ/СНІД у Східній Європі та Центральній Азії Мішеля Казачкіна, за даними якого з 805 кримських пацієнтів метадонової терапії померли від 80 до 100 осіб. Ці дані Салагай спростував, заявивши, що з 18 березня до 31 грудня 2014 року в АР Крим померло троє таких людей, у Севастополі – четверо. За його словами, «за Україною» показники цієї статистики були більшими в рази. «Хотілося б вірити, що ця заява не має жодного політичного підтексту і вмотивована лише турботою про людей, що страждають через наркоманію. Проте надалі ми б рекомендували спецпосланцеві використовувати інформацію з джерел, які заслуговують на більшу довіру», – сказав тоді речник російського МОЗ.

З 1950 РОКУ УКРАЇНЦІВ ДО КРИМУ СТАЛИ ПЕРЕСЕЛЯТИ ЦІЛИМИ СЕЛАМИ, КОЛГОСПАМИ, БРИГАДАМИ

Примусове переселення українського населення зі сплюндрованої Другою світовою війною України до знелюдненого Криму досить масштабно відбувалося ще задовго до зміни його підпорядкування. Цією злочинною акцією кремлівські вожді переслідували кілька важливих для радянської імперії завдань. Перш за все, потрібно було руками працюючого українського люду відроджувати занедбане сільське господарство та рятувати економіку півострова, які після виселення кримських татар, греків, болгар, вірмен та німців перебували у катастрофічному стані. Як уже зазначалося, перша хвиля переселенців з російської глибинки з цим завданням не впоралася і Крим лишився найбільш відсталим і проблемним регіоном РРФСР.

ПЕТРО ВОЛЬВАЧ,
ДІЙСНИЙ ЧЛЕН НТШ, ЧЛЕН
НСПУ, ЗАСЛУЖЕНИЙ ДІЯЧ
НАУКИ І ТЕХНІКИ АР КРИМ,
КРИМЧАНИН ІЗ 60-РІЧНИМ
СТАЖЕМ

Але не менш важливим завданням для Кремля було й спустошення і знекровлення населення самої України, яке у західних областях чинило спротив більшовицькому режиму до кінця 50-х років. Виконати таємний наказ 1944 року сталінських сатрапів Лаврентія Берії та кривавого маршала, затятого українофоба Костянтина Жукова про масове виселення з України українців через масштабність самої акції та можливість військового спротиву в лавах самої радянської армії влада не змогла. Тому етнічне очищення України від українців у Кремлі вирішили проводити не у досить гучний і економічно менш витратний спосіб – міграційною політикою. Очищений від кримських татар та інших національних меншин

ЯК ЦЕ БУЛО...

Переселенці до Криму з Чернігівщини (м. Прилуки, початок ХХ ст.)

Крим виявився дуже привабливим майданчиком.

Зосередимося на примусовому переселенні української людності до Криму у перше повоєнне десятиліття, тобто ще тоді, коли він перебував у складі РРФСР. Виконуючи Постанову союзного уряду від 5 грудня 1949 року № 5530, Рада Міністрів УРСР прислушливо приймає 29 грудня 1949 року свою Постанову № 3893 «Про переселення в колгоспи Кримської області».

Цією Постановою передбачалося переселити до Криму 1000 українських сімей: з Дрогобицької області – 300, Закарпатської – 400 та Чернівецької – 300. Загалом це близько 5 тисяч осіб. Цілком зрозуміло, чому саме ці області місцева прислужниця Москві влада обрала для переселення. Про хід переселення кийівські високопосадовці зобов'язували місцеві органи двічі на місяць надавати інформацію та до кінця року надати повні звіти.

Вже на початку лютого 1950 року сформована із окупантів та смершівців влада Львівщини до-

повідала, що вони забезпечили подання заяв 195 родин, які «згодилися» переселитися до Криму. У цій групі налічувалося 833 особи, з них – 420 працездатних. Аби виконати «спущений згори» план «добровільних» переселенців, обласна рада зобов'язувалася «доловити» «добровольців» ще у двох гірських районах.

Аби перевиконати визначений Москвою план переселення в 1950 році українців до Криму, республіканські урядовці до цієї акції залучають додатково ще кілька областей: Кам'янець-Подільську (нині Хмельницьку), Вінницьку та Київську. Кам'янець-подільці мали переселити у 1950 році з 15 районів 200 сімей. 200 сімей з 8 районів мала переселити і Київська область. Та найбільше селян (300 сімей) упродовж лише одного 1950 року мала переселити до Криму Вінницька область.

Отже, впродовж першого півріччя 1950 року до Криму переселено 972 сім'ї, загальною чисельністю 4070 осіб. Ще 28 сімей, яких не

Кримські переселенки з Буковини. 1962 р.

вистачало для повного виконання плану, місцеве чиновництво обіцяло переселити до кінця серпня.

Чи було «добровільним» переселення українців до Криму, досить промовисто засвідчує лист секретаря Судацького райкому ВКП(б) Кримської області М. Осадчих до першого секретаря ЦК КП(б)У Л. Мельникова. Він скаржиться своєму партійному босу на те, що із 169 сімей, які згідно з постановами Ради Міністрів СРСР та Ради Міністрів РРФСР були переселені до Криму, на 1 жовтня 1949 року Крим покинуло 83 сім'ї. Привертає на себе увагу і той факт, що серед утікачів виявилось чимало комуністів. Вони, безумовно, переїхали до Криму за наказом партії. Втікачі навіть не знялися з партобліку і покинули Крим самочинно. Партійний ідеолог районного розливу вимагає вплинути на місцеві винницькі партійні та виконавчі органи влади, щоб вони повернули втікачів. Цей факт свідчить, що переселенці з України перебували в жахливих умовах. Часто їм не надавали житла, розселяли по хлівах та тваринницьких фермах. У більшості господарств не було ні води, ні електрики. Навіть не пристосовані для житла будівлі взимку не опалювалися.

З 1951 року переселення української людності до Криму стає більш масовим і набирає інших

форм. Лише упродовж літа 1951 року виходить кілька урядових постанов про переселення українців до Криму. На вимогу Ради Міністрів СРСР від 1 червня 1951 року № 1849 Рада Міністрів УРСР постановою № 1406 від 13 червня приймає постанову про переселення до Криму в 1952 році ще 1000 сімей українських колгоспників з Кам'янець-Подільської, Житомирської, Київської, Сумської та Чернігівської областей. Причому вперше за всі роки переселення союзною владою ставиться завдання переселяти не лише поодинокі сім'ї, а здійснювати переселення головним чином цілими колгоспами та бригадами.

Стикнувшись з проблемою повернення переселенців до рідних країв через відсутність житла, на будівельні роботи та облаштування на новому місці в кримських колгоспах влада вперше почала виділяти кошти на будівництво житла (на одну сім'ю від 16 до 20 тис. крб.) та надання безпроцентних кредитів терміном на 10 років. Причому 40% кредиту держава брала на себе.

Перед здійсненням переселення до Криму з місцевих українських мешканців, у тому числі і з переселенців, формували будівельні бригади, які займалися будівництвом та облаштуванням житла. Це сприяло закріпленню переселенців на новому місці. А ще влада стала забезпечувати не індивідуальну (сімейну), а групову (колгоспну та бригадну) відповідальність за переселення, державні витрати на нього та за отримані кредити.

У рішенні виконкому Київської обласної ради від 16 липня 1951 року зазначається, що Кагановицький, Розважівський та Ржищівський райони мають переселити до Криму 200 сімей, переважно цілими колгоспами та бригадами, які до укрупнення були дрібними колгоспами. Запопадливі обласні чиновники, аби вислужитись перед Москвою та Києвом, кількість переселених сімей збільшують до 300.

У цій постанові вперше зустрічаємо вже визначений район та колгосп, які мають прийняти українських переселенців.

ДАЛІ БУДЕ...

Керченсько-Феодосійська десантна операція і взагалі події 1942 року в Криму – досі одна з найзакритіших тем перебігу Другої світової війни на радянсько-німецькому фронті. Незважаючи на початковий успіх, операція закінчилася повним розгромом: три радянські армії були оточені і розбиті. Загальні втрати склали більше трьохсот тисяч людей, у тому числі сто сімдесят тисяч полонених.

**ВАЛЕРІЙ
ВЕРХОВСЬКИЙ,
ХАНС БАУТЕНБАХ**

Ероїзм, який масово виявляли радянські воїни, мужність партизан і підпільників не змогли подолати шалений спротив гітлерівських загарбників та вплив об'єктивних обставин, що невдало склалися... Так про це пише офіційна радянська та пострадянська військова історіографія. Але завдання історичної науки полягає у вивченні, аналізі та засвоєнні помилок минулого заради уникнення їх у майбутньому. Ми, автори цієї статті, принципово не послугуємо російськомовними джерелами, та пропонуємо точку зору, відмінну від звичної радянської.

Корисним для нас ознайомленням з німецьким поглядом на них є приклад вдалого ведення маневреної війни та перемоги за чисельної переваги супротивника.

Перший етап операції тривав з 24 грудня 1941 року, тобто з висадки радянських військ на сході Криму (у Феодосії та Керчі), до 17 січня, коли Феодосія була повністю під контролем німецьких військ, а лінія фронту стабілізувалася на Керченському півострові («Кримський фронт»).

Отже, Севастополь ще тримає оборону, але решта півострова окупована німецькими військами та їхніми союзниками – румунами. Радянське командування розробляє плани висадки в Криму десанту. Та виявляється, що

«БІЛІ ПЛЯМИ»

На фото: Феодосія, 1942 р.

БИТВА ЗА КРИМ: НЕЗРУЧНА ІСТОРІЯ

німці очікували висадку й готувалися дати відсіч.

24 та 26 грудня в районі Керчі було висаджено щонайменше дві стрілецькі дивізії, втрати десанту склали двадцять тисяч бійців, тобто майже всі загинули. Згадки про висадку 24 грудня в радянських джерелах шукати годі, її було стерто, ніби не було.

Морська десантна операція може бути успішною за умови ретельної підготовки та чіткого планування. Жодна армія ще не перемагала без продовольства, зброї, набоїв, розвідки та зв'язку. Одна радянська армія з чо-

тирх стрілецьких дивізій потребувала забезпечення щоденно 55 тоннами різних вантажів, насамперед боеприпасів. Доправляти це потрібно було через Чорне море або Керченську протоку, взимку (а ми, кримчани, знаємо, що таке Чорне море взимку) – справа ризикозна, і це мало робитися під обстрілами та авіаційними нальотами ворога. Але штабних планувальників це не обходило, і вони не подбали про засоби протиповітряної оборони військ. Ані польових шпиталів, ані евакуації важкопоранених радянське командування під час підго-

товки операції взагалі не передбачило. У складі сил, що десантувалися, не було навіть медсанбату.

29 грудня у Феодосії висаджується радянська 44-а армія, а 51-а армія по кризі переходить Керченську протоку. І вже 30 грудня обидві армії починають наступ назустріч одна одній. У підсумку Керченський півострів був захоплений радянськими військами та утримувався ними до травня 1942 року.

Але Манштейн згодом зауважив: «У перші дні січня 1942 року для військ супротивника, що висадилися поблизу Феодосії та підходили з боку Керчі, фактично був відкритий шлях до життєвої артерії 11-ї армії залізничці Джанкой-Сімферополь. Слабкий фронт бойової охорони, який нам вдалося створити, не встояв би під навалюю потужних сил»... У Червоної армії була на цьому клаптику чисельна перевага у 16 разів!

Втім, німецькі війська разом із союзниками-румунами зупинили наступ на Сімферополь 44-ї армії, що розгорнувся на початку січня. Що ж таке, Червона армія не спромоглася перемагати ані, як заповідав Суворов, умінням, ані чисельністю? Провалити наступ, маючи в шістьнадцять разів більше війська, могли тільки «генії» військової думки, озброєні марксизмом та лєнінізмом.

Цікавий факт, про який нам відомо зі спогадів Манштейна: у Феодосії в таборі було вісім тисяч полонених радянських солдатів. Румуни, що охороняли табір, втекли, ледве встигли висадитися десант. Однак ці вісім тисяч полонених, опинившись без охорони, втекли... у Сімферополь, до німців, а не кинулися назустріч Червоної армії. То кого вони вважали визволителем?

Ще одне красномовне свідчення «гуманізму радянських визволителів», якого не зна-

йти в радянських джерелах: у місті лишилися ті, хто не міг евакуюватися, – німецькі поранені. Фельдмаршал Манштейн з болем пише: «У Феодосії більшовики вбили наших поранених, які перебували у шпиталях, а частину з них, котрі лежали у гіпсі, вони витягли на берег моря, облили водою та лишили замерзати на холодному вітрі».

5 січня радянське командування висаджує десант ще й у Євпаторії. Десант, який протримався лише три дні, хоча більшовицьке підпілля підтримало його повстанням. Німецькі війська знищили і десантників, і підпільників.

(Цікаво, що у 2015 році в Євпаторії створили дитячий «патріотичний» клуб, що так і називається «Євпаторійський десант». Ідіотизм російського шовінізму вже не жахає, а викликає посмішку – гаслом клубу є: «Где мы, там победа», хоча йдеться про десант, який був уцелений розгромлений, і при тому дуже швидко).

6 січня у Феодосію прибуває ще одна, 47-а армія – понад 50 тисяч бійців. Але зі штабу радянським військам надходить зовсім безглуздий наказ наступати на Північ по Арабатській стрілці. Що там забуло командування, лишається загадкою, але внаслідок штабного безумства потрібні на сімферопольському напрямку сили опинилися у зовсім іншому місці.

Крім того, потріби радянського угруповання збільшилися, судна мали привозити ще більше вантажу. Але сили десанту не мають надійної протиповітряної оборони. Німецька авіація ще раз довела вагу повітряних сил у сучасній війні, безкарно бомбардуючи десант і пускаючи на дно транспортні судна з боеприпасами.

А найближчий радянський аеродром – на Кубані, найближчий госпіталь – на Кубані...

16 січня німецькі війська почали наступ на Феодосію: трьома піхотними дивізіями зламали оборону восьми радянських стрілецьких дивізій, і вже 18-го місто повністю належало їм.

ДАЛІ БУДЕ...

24 ТА 26 ГРУДНЯ В РАЙОНІ КЕРЧІ БУЛО ВИСАДЖЕНО ЩОНАЙМЕНШЕ ДВІ СТРЕЛЕЦЬКІ ДИВІЗІЇ, ВТРАТИ ДЕСАНТУ СКЛАЛИ ДВАДЦЯТЬ ТИСЯЧ БІЙЦІВ, ТОБТО МАЙЖЕ ВСІ ЗАГИНУЛИ. ЗГАДКИ ПРО ВИСАДКУ 24 ГРУДНЯ В РАДЯНСЬКИХ ДЖЕРЕЛАХ ШУКАТИ ГОДІ, ЇЇ БУЛО СТЕРТО, НІБИ НЕ БУЛО

18 січня 1944 року о 9-й годині ранку в Сімферополі, який ще перебував під ярмом гітлерівських військ, на 84-му році легко і спокійно заснув навіки Микола Самокиша – український графік, художник-баталіст, майстер анімалістичного жанру.

СЕРГІЙ КОНАШЕВИЧ

Про його відхід у засвіти сповістила преса не лише окупованої України, а й Німеччини. Некрологи були такого змісту: «Він користувався популярністю як серед цивільного населення, так і серед військових. Лише за роки війни він намалював сотні картин, що розійшлися далеко поза межами України і Криму. Його ім'я, його безліч мистецьких творів будуть вічною гордістю для українського мистецтва, для України» («До перемоги», Львів, № 9, 02.03.1944); «Смерть європейського відомого маляра-баталіста є великою втратою української культури» («Голос», Берлін, № 9, 27.02.1944). Втім, проросійська преса окупаційних часів по смерті Самокиші назвала його «крупним русским художником», в особі якого «русское искусство потеряло талантливого мастера»; проте було зазначено, що його картини, блискучі за технікою, вигідно вирізнялися на радянських виставках поміж «жалюгідних полотен радянських баталістів». «Уже лежа на одре смерті, он ещё рисовал и приходил приветливые слова до учеников, которых он так любил. В Крыму его знали все и гордились своим знаменитым земляком», – писала миколаївська «Новая мысль» (№ 11 (32), 30.01.1944). На відміну від російської традиції, в українських виданнях прізвище митця в називному відмінку подається як «Самокиша»: цим словом на Сіверщині позначали кисле молоко. Саме так майстер підписував свої листи.

З БІОГРАФІЇ

Народився він 25 жовтня 1860 року в селі Носівка Ніжинського повіту на Чернігівщині, у вбогій родині сільського листоноші та козачки. Від свого діда, в якого мешкав, успадкував оповіді про славетні козацькі часи, надихнувшись якими, виготовляв «зброю» та «отаманував» над однолітками. У 10-річному віці за допомогою свого дядька після двокласової

ПОСТАТІ

Микола Самокиша, «Вечір у Криму». (Рік невідомий. Полотно, олія)

САМОКИШ ЧИ САМОКИША: ПОВЕРНЕННЯ СПРАВЖНЬОГО ІМЕНІ

школи вступив до Ніжинської класичної гімназії при лицей Безбородька. 18-річним юнаком почав відвідувати майстерню професора батального живопису Б. Віллевальде у Санкт-Петербурзі. Навчачись у Петербурзькій академії мистецтв (1879-1885), належав до проукраїнського гуртка молодих митців (до нього також входили С. Васильківський, П. Мартинович, О. Сластіон), метою якого було відтворення історичних подій і національних особливостей з життя й побуту українського народу. Цим гуртком опікувався відомий письменник, знавець історії та побуту українського народу Данило Мордовець. Академію Микола Самокиша скінчив, здобувши по дві срібні й золоті медалі. Цікаво, що, вступаючи до академії вперше, майбутній видатний митець на вступному іспиті... провалився. При цьому на стежку навчання він став усупереч волі батька, який хотів бачити сина можливим адвокатом, а не «голдним малярем».

У 1886-1889 рр. із С. Васильківським вирушає у стипендійну по-

дорож до Парижа, де студіює під керівництвом баталіста Е. Деталя. З 1890 р. працював художником при військовому відомстві; того ж року за картину «Табун на водопої» здобув звання академіка живопису. У 1900 році отримав премію на світовій виставці, що відбулася в Парижі.

У 1894-1917 роках керував батальною майстернею Петербурзької академії (у 1913 р. став її

професором і дійсним членом). У 1918 році оселяється в Євпаторії, у 1922 р. переїздить до Сімферополя, де створює власну художню студію, згодом переформатовану на художнє училище його імені.

«А ДУША НАША БУЛА НА УКРАЇНІ...»

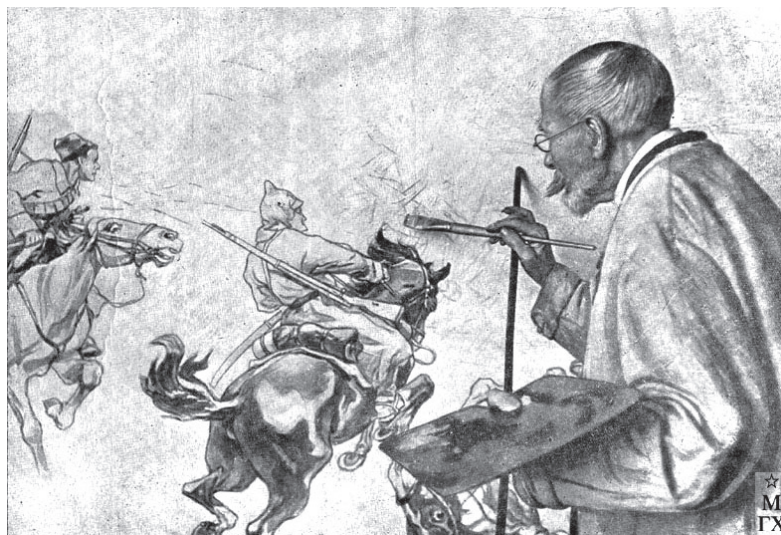
Самокиша ніколи не поривав зв'язків з батьківщиною. Напри-

кінці 1890-х років і на початку ХХ ст. часто приїздив до України, зокрема до Харкова, і брав участь у виставках. З 1898 р. разом із С. Васильківським працював над альбомом, що мав бути продовженням Шевченкової «Живописной України» – «Из украинской старины», з текстом проф. Д. Яворницького (вийшов у 1900 р.). Другий альбом – «Мотивы украинского орнамента» (1902) – Самокиша опрацював сам. На початку 1900-х рр. художник брав участь у розписах Полтавського губернського земства. З 1911 року щоліта працював в Україні, виконав давно задуманий цикл творів з української історії й козацьких воєн: «В'їзд Богдана Хмельницького до Києва у 1648 р.» (1929), «Бій під Жовтими Водами», «Абордаж турецької галери запорожцями» (1930), «Бій Івана Богуна під Монастирищем 1653» (1931), «Бій під Царичанкою у 1709 р.»), «Похід запорожців на Крим» (1934), «Руйнування Батурина Меншиковим», «Кость Гордієнко нищить драгунів Кемпеля», «Бій Максима Кривоноса з Яремою Вишневецьким» (1934), «Харківська фортеця XVIII ст.» (1936), «Розгін демонстрації в Києві у соті роковини з дня народження Шевченка» і «Царські жандарми везуть Шевченка на заслання» (1938), «Богун під Берестечком», «Месник Богун», «Козаки на чатах», «Запорожці обідають», «Голод у Криму 1921-1922» та інші.

14 листопада 1929 р. у листі до літератора Максима Лебеда, що майже за 10 років стане жертвою більшовицького терору, Микола Самокиша, згадуючи і свого побратима Сергія Васильківського, написав: «З самого скінчення Академії Художеств і до цього часу все наше мистецтво було для України. Якщо й траплялося робити нам не наше українське, то робилося для грошей, а душа наша була на Україні». Поет і драматург Кость Буревій, який також загинув у катівнях НКВС, зазначав: «Самокиша не був ніколи російським патріотом, а тому, цілком природно, не кидався в обійми російського ура-патріотизму й не принизив свого мистецтва «победоносною халтурою».

У жовтні 1935 р. львівська газета «Діло» повідомила, що в Сімферополі було утворено цілий комітет для відзначення 50-річного ювілею мистецької праці Миколи Самокиші.

З 1937 до 1941 р. художник керує батально-історичними майстернями Харківського і Київського художніх інститутів.

ЖИТТЯ В ОКУПОВАНОМУ СІМФЕРОПОЛІ

Під час Другої світової війни Самокиша, вже старий і немічний, відмовився евакуюватися з Криму. 30 грудня 1942 р. окупаційна газета «Голос Крима» повідомила, що в Сімферополі для впорядкування мистецького життя та покращення умов праці окремих митців при підвідділі мистецтв було утворено раду митців, до якої разом з майже чотирма десятками художників і скульпторів увійшов і Микола Самокиша. Рада мала такі

Микола Самокиша, «В'їзд Богдана Хмельницького до Києва у 1648 р.», 1929 р.

Микола Самокиша, «Похід запорожців у Крим», 1930 р.

обов'язки: оцінка творів митців, постачання їх необхідними матеріалами для праці, допомога у реалізації картин, надання допомоги видатним митцям, організації художніх виставок тощо.

«Споміж українських митців, що не скористались з даної їм москалями нагоди втекти в глибину Московщини і залишитися, згадати треба передусім і Миколу Самокишу, одного з найкращих українських і світових баталістів. Ще в 1905 році дав він серію знаменитих малюнків з російсько-японської війни, на який перебував він в ролі воєнного кореспондента. З української історії опрацьовував Самокиша добу козаччини. За совітської влади заставляли нашого митця малювати зовсім не пролетаріат, а малюнки, які б показували єдність Російської імперії та героїстичну воєнну "за родину". Тепер старий 80-літній митець перебуває в Сімферополі», – писали «Краківські Вісті» у 1942 році.

Навесні 1942 року в Сімферополі члени Південної похідної групи ОУН(б) для легалізації сво-

єї діяльності та допомоги місцевим українцям організували споживчий кооператив «Український консум», завдяки якому вдалося налагодити харчування найбільш потерпілої від голодної зими інтелігенції. Таким чином матеріальну допомогу отримували і Микола Самокиша. Наприкінці червня при головному поліційному управлінні міста було відкрито спеціальну комісію для виправлення паспортів тим українцям, що були записані росіянами (за короткий час було переоформлено близько 4 тисяч документів). Чи був митець серед цих осіб – можна лише припустити.

«З-під малих окулярів виглядають лагідні очі. Білий козацький вус і мала біла борідка; така ж біла чуприна, обайливо причесана. Рудий шерстяний плащ і чоботи. Микола Самокиша сидить на дзиглику і малює.» Такими рисами змальовує п. О. Мясюкевич великого українського художника-баталіста, якого відвідав 1942 року в Сімферополі. Він розповідає про уважність і ввіч-

ливість митця до всіх, про його невтомну працю, про його велику популярність серед населення й військових, які раз-у-раз заходять, приносячи або забираючи свої замовлення. Дружина митця розповідає про його перебування за кордоном, про окремі праці та робітні, що лишилися у Ленінграді та в Харкові, і невідомо, що з ними», – писав львівський орган часів німецької окупації «До перемоги» фактично за лічені дні до смерті майстра (№ 1 за 06.01.1944).

«З САМОГО СКІН-ЧЕННЯ АКАДЕМІЇ ХУДОЖЕСТВ І ДО ЦЬОГО ЧАСУ ВСЕ НАШЕ МИСТЕЦТВО БУЛО ДЛЯ УКРАЇНИ. ЯКЩО Й ТРАПЛЯЛОСЯ РОБИТИ НАМ НЕ НАШЕ УКРАЇНСЬКЕ, ТО РОБИЛОСЯ ДЛЯ ГРОШЕЙ, А ДУША НАША БУЛА НА УКРАЇНІ»

СПАДЩИНА МИТЦЯ

Загалом за 60 років творчої діяльності Микола Самокиша створив 11 тисяч живописних полотен, малюнків, офортів, книжкових ілюстрацій, які зберігаються в музеях України і Росії та в приватних колекціонерів. Багато з них було загублено; чимало з них, виготовлені задля грошей, з примусу, загинули назавжди зі своїми замовниками. У спадщині митця лишилися численні графічні роботи, з яких значна частина на батальні сюжети, виконані аквареллю, тушшю й олівцем. Він виконав кілька тисяч книжкових ілюстрацій, застосовуючи в них малярські засоби, зокрема, ілюстрував українські книги: оповідання Марка Вовчка, повість «Микола Джеря» І. Нечуя-Левицького, «Тараса Бульбу» М. Гоголя та інші. Ці ілюстрації були розміщені у різних журналах. Творам Самокиші притаманна багатофігурність і динамічність композиції.

До останнього свого дня український митець невтомно працював за мольбертом по 10 годин щодня. За два дні до смерті він виконав пером фрагмент до картини «Битва Кривоноса».

Радянська критика так само, як і дореволюційна, вельми старанно замовчувала українську творчість митця, а якщо й говорилося на цю «слизку» тему, то лише в тоні зарозумілих повчань. Так, критикуючи чи не найкращий його твір – «В'їзд Богдана Хмельницького до Києва 1648 р.» – у журналі «Образотворче мистецтво» (№ 9, 1940 р.), підкреслили: «Нам здається, Самокиши часто обирає менш значний епізод. Для «Богдана Хмельницького», наприклад, таким більш значним моментом міг би бути епізод приєднання України до Росії. Може, тому твори Самокиша тематично дрібнішають». Про це згадується у матеріалі берлінського «Голосу» (№ 37(132), 12.09.1943 р.).

По смерті Миколи Самокиші німецьке окупаційне командування Сімферополя прийняло рішення перейменувати на його честь вулицю Кооперативну, де він мешкав. Після зайняття Криму радянською армією цю директиву було скасовано. До того ж червона влада вирішила з'ясувати, чи не співпрацював митець з німцями; на додачу, молода вдова Самокиші почала активно звинувачувати його в усіх смертних гріхах – таке явище притаманне будь-якій зміні будь-якої влади. У 1960 році, до 100-річного ювілею майстра, вулицю знову було перейменовано.

КАЛЕНДАР КРИМУ ПО-УКРАЇНСЬКИ

ПОСТАТІ

17 СІЧНЯ 1987 Р. – у Сімферополі народився **Олександр Усик** – український професійний боксер, олімпійський чемпіон (2012), чемпіон світу 2011 року, чемпіон Європи в напівважкій вазі, чемпіон України, заслужений майстер спорту України. Почесний громадянин міста Сімферополя з 2012 року. 17 вересня 2016 року, перемігши Кшиштофа Гловацького, став новим чемпіоном світу за версією WBO.

ПОДІЇ

14 СІЧНЯ 1661 Р. – гетьман Юрій Хмельницький у листі до польського короля Яна Казимира повідомляв про те, що Військо Запорозьке встановило з Кримом «вічну приязнь», яку «нікому не вдасться розірвати».

16 СІЧНЯ 2011 Р. – у Керчі освячено храм Української греко-католицької церкви.

Храм св. рівноап. Володимира і Ольги

СОВІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ ГРОМАДИ КРИМУ

(ДО 75-ЛІТТЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ТА ДВОХ РОКІВ З ДНЯ СМЕРТІ ВІДОМОГО УКРАЇНСЬКОГО ПОЕТА І ГРОМАДСЬКОГО ДІЯЧА ДАНИЛА КОНОНЕНКА)

ПЕТРО ВОЛЬВАЧ,
АКАДЕМІК УЕАН, ЧЛЕН
НСПУ, ЛАУРЕАТ
ПРЕМІЙ ІМ. А. П.
СИМИРЕНКА НАН
УКРАЇНИ ТА ДМИТРА
НИТЧЕНКА

ПАМ'ЯТЬ

Данило Кононенко, 15 липня 2014 року. Останнє «світличне» фото Данила Кононенка (Фото В. Качули)

У зросійщеному Криму, в якому за всі шість десятиліть фактично ніколи не було справжньої української влади, творчість визначного українського поета Данила Кононенка є унікальним явищем. Не буду стверджувати, що саме він стояв біля витоків свідомого українського руху в Криму, але незаперечним є той факт, що завдяки багатолітній літературній та публіцистичній діяльності відомого митця поодинокі джерельця українського життя вже наприкінці 1980-х років у Криму перетворилися у нестримний потік.

Думаю, зі мною погодиться переважна більшість кримських українців, що до формування їхнього україноцентричного мислення, пригніченого багатолітньою російською пропагандою, значною мірою долучився і авторитетний у Криму поет Данило Кононенко. Його вірш «Слово до кримських українців», написаний ще у квітні 1992 року, повернув до українства тисячі етнічних українців. Він і донині, вже в окупованому Московією Криму, дозволяє багатьом українцям зберегти свою національну ідентичність.

Для українців Криму січень досить знаковий і водночас трагічний місяць. Адже у перший день січня 1942 року народився, а 15 січня 2015 року відійшов у вічність видатний український поет, перекладач, журналіст та відомий громадський діяч Данило Кононенко. Його літературна, перекладацька та публіцистична діяльність хоч і добре знайома українській літературній громадськості, але ще недостатньо поцінована і лишається маловивченою. Сподіваємося, що до цієї вкрай необхідної праці долучаться як маститі літературознавці, так і молоді дослідники. Адже величезний творчий спадок цього талановитого і непересічного митця заслуговує не лише на осмислення, але й на глибоке вивчення.

Середовище кримських літераторів після 1954 року поповнилося такими митцями, як Степан Литвин, Дмитро Черевичний, Валентина Невінчана, літературним критиком Мусієм Богуцьким. Важливим осередком українства у Криму став факультет української мови та літератури Сімферопольського педінституту.

Від Ганни Богуцької, дружини мого друга Василя Богуцького, яка з «червоним

дипломом» закінчила педінститут і була залишена у ньому на викладацькій роботі, я добре знав про всі педінститутські події. Знав про те, що серед нових студентів українського відділення (хлопців на ньому завжди було мало) з'явився вчорашній солдат, черкашанин Данило Кононенко. Він уже мав досвід журналістської роботи і писав вірші. Їх охоче друкували кримські газети. Ім'я тала-

новитого хлопця з'являлось і на шпальтах київських газет. До Данила Кононенка досить прихильно ставилися усі викладачі, бо талант хлопця був незаперечним. Поет не увірвався стрімко у літературу, а наполегливо працював над собою, частенько видаючи нові й нові збірки. А ще Данило Кононенко опановував перекладацьке мистецтво. Твори молодого поета були високо поціновані не лише крим-

ськими критиками, а й маститими київськими літераторами. Невдовзі його приймають до Спілки письменників та Спілки журналістів України й обирають секретарем, а згодом і головою Кримської письменницької організації.

Як активний громадський діяч та великий український патріот Данило Кононенко, за моїм баченням, проявився наприкінці 80-х років. Мені у пам'ять врізався його героїчний виступ на одному з передостанніх пленумів Кримського обкому партії. На ньому він, як голова Кримської письменницької організації, полум'яно виступив на захист у Криму української мови, культури та освіти.

Із здобуттям Україною Незалежності громадська діяльність Данила Кононенка значно активізувалась. Він став одним із засновників першої україномовної громадсько-політичної та літературної газети «Кримська світлиця», ініціював створення у ній дитячого літературного додатка «Джерельце», проведення літературних конкурсів для дітей. Саме цією діяльністю Данило Кононенко підготував цілу плеяду молодих літераторів. Український поет зробив неоціненний внесок у співпрацю та порозуміння між кримськотатарськими та українськими літераторами. Він переклав українською мовою твори багатьох кримськотатарських поетів та прозаїків.

Данилові Кононенку, як тонкому знавцеві української мови, кримські українці доручили першим очолити Товариство української мови. Він був беззмінним заступником голови Кримського відділення Товариства «Україна – Світ» та головою правління Всеукраїнської організації «Просвіта» ім. Тараса Шевченка. Данило Кононенко – один із організаторів всеукраїнських конгресів українців, учасник усіх п'яти всесвітніх форумів українців, на яких він завжди виступав із доповідями, лауреат кількох престижних літературних премій.

Поет ніколи не був членом жодної політичної партії, вірніше, все життя він лишався членом єдиної партії – патріотів України. Йому вдавалося знаходити порозуміння з багатьма досить амбітними керівниками місцевих осередків демократичних партій. Проте він ніколи не йшов на компроміси з відвертими українофобськими діячами та організаціями і воєрами України.

Тож Данила Кононенка з повним на це правом можна назвати Совістю не лише Кримської письменницької організації, але й усієї української громади Криму. Російську окупацію Криму поет пережив болісно.

Вічна пам'ять видатному поету, великому патріоту, надзвичайно толерантній людині та Будівничому України! Про неї він дбав до останнього подиху.

У НАСТУПНОМУ ЧИСЛІ «КРИМСЬКОЇ СВІТЛИЦІ»

ШІСТЬ СТОЛІТЬ РАЗОМ. СТОРІНКИ ІСТОРІЇ ЗАБУТОГО НАРОДУ

У нашій багатонаціональній країні живуть десятки різних народів – великих і малих; тих, що мешкають на наших теренах уже багато століть, і тих, що поселилися в наших краях порівняно недавно. Є народи відомі й, на жаль, народи забуті. Про один з найбільш забутих народів України, який, утім, має давню й славетну історію, ми вестимемо наразі мову.

ГАЗЕТА «КРИМСЬКА СВІТЛИЦЯ»

Всеукраїнська літературно-публіцистична та мистецька газета
Виходить із 31 грудня 1992 року
Свідоцтво про реєстрацію КВ №12042-913ПР від 30.11.2006 р.

Засновники

Міністерство культури України
Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка
ДП «Національне газетно-журнальне видавництво»

Адреса редакції
03040, м. Київ,
вул. Васильківська, 1;
тел.: +38 (044) 498-23-65

Видавець
Національне
газетно-журнальне
видавництво

Генеральний директор
Андрій ШЕКУН

Головний редактор
Віктор Мерзвинський

Дизайн та верстка
Марк Канарський,
Оксана Кочергіна

Поліграфічний комбінат
ТОВ «Типографія «Від "А" до "Я"»
м. Київ, вул. Колекторна, 38/40
тел.: (044) 563-18-04, 562-28-51
Розповсюдження і реклама
тел.: +38 (044) 498-23-64
Редакція не публікує колективні
листи та звернення
Публікуючи проблемні матеріали,
редакція, окрім спеціально
обумовлених випадків, подає лише
авторський погляд.
Передрук і відтворення текстових
та ілюстраційних матеріалів
«Кримської світлиці» – тільки
з письмового дозволу редакції.

Передплата на газету
Передплатна ціна на 2017 р.:
1 місяць – 12,44 грн.;
півріччя – 74,64 грн.

У передплатній ціні враховано
вартість доставки до вашої
поштової скриньки і вартість
оформлення абонементу.

Передплатний індекс
90269

Наклад 1000 прим.
Ціна договірною

03

940020
820157
4